

هاوپه‌یمانی سووننه‌کان له‌نیوان خزمت و رکابه‌ریدا... پارێزگای سه‌لاحه‌دین به‌نموونه

14-07-2021

نووسه‌ره‌کان

ناوه‌ندی لیکۆلینه‌وه‌ی رووداو

کورتە : هاوپه‌یمانی سووننه‌کان له‌نیوان خزمت و رکابه‌ریدا... پارێزگای سه‌لاحه‌دین به‌نموونه

کیتاب ئەلمیزان |

ئەنجومەنى نوپەرانى عىراق لە بەرەوارى ۲۹ ئۆکتۆبەرى ۲۰۲۰، دەنگى لەسەر ياساى نوپى ھەلبۇزاردن دا، دواى ئەو ھەش زوو مەيدانى سىياسى سووننە جوولەبەكى بەردەوامى ھىزو پارتە سىياسىيەکانى تىگەوت، لە پىناو چوونە ناو كىپرکى ھەلبۇزاردنەکانەو. ھەرەھا ھەولدان بۇ دروستکردنى ھاوپەيمانیيەکان بۇ ھەلبۇزاردنیش دەستى پىکرد.

نەخشەى سىياسى سووننى، لەلايەن دوو ميجوهرى سەرەکیەو ھەلبۇزاردنەو، بەکەمیان ھاوپەيمانى "عەزم" بەسەرۆکايەتى سەرۆكى پرۆژەى عەرەبى خەمىس خەنجەرە و، دووھەمیشيان ھاوپەيمانى تەقەدوم بەسەرۆکايەتى محەممەد خەلبووسى سەرۆكى ئىستای پەرلەمانى عىراق. ئەم ھاوپەيمانیيەکان بە تووندی رەتدەکرینەو، چونکە نەتوانیوو بەک سەرۆک بۇ ھاوپەيمانیيەکانە دابنن، ھەرەوک لە زۆربەى ھەلبۇزاردنەکانى پىشووتردا روويداوه، ئەمە جگە لە بىسوودى، لیکھەو ھەشەنەو ھى خىرابى لەدواى پىکھىنانى حکومەتیش لیدەکەوتەو.

ھەردوو ھاوپەيمانیيەکان چوونە ناو كىپرکىيەكى ناجىگىرەو ھەلبۇزاردنەو بۇ راکىشانى زۆرتىن پارت وکوتلەى سىياسى، لەگەل ئەو ھەشدا ھاوپەيمانیيەتى بچووگىش لەسەرئاستى بەک پارىزگا لەنێوان کەسايەتى سىياسى وپەرلەمانى و جەمسەرى سىياسى سوونىدا ھەن کە زۆر مەبەستیانە ژمارەى کورسىەکانى سووننە لە خولى داھاتووى پەرلەماندا زیاد بەکن بۇ ئەو، بتوانیت خاوەن برپار بىت و رۆلى گەورە بگىرن لە ئىدارەدان و دارىشتنى ياساگاندا. ئەمەش کارىگەرى دەکاتە سەر ھەموو لایەنە سىياسىەکان.

|| دانىشتوانى عىراق گەيشتۆتە ۴۰ ميلیۆن و ۱۵۰ ھەزار کەس و بەپى سەرژمىريە فەرمیەکانى کۆمىسيۆنى ھەلبۇزاردن، ۲۵ ميلیۆن و ۳۷۵ ھەزار مافى بەشدارىکردنيان لە ھەلبۇزاردنەکاندا ھەبە.

لەم چوار چۆبەيەشدا دروستکردنى ئەم ھاوپەيمانیيەکان بە دوو رىگە بوو.

بەکەمیان: ھاوپەيمانیيەکانە گەنراوھەکان "رىگەى خزمەتکارى"

ئەم رىگەبە ھى بەرژەوھەندى ھاوبەشە و لە بەکەم رۆزى دابەشکردنى بازنەى ھەلبۇزاردنەکان بەو ھى کە " ھەلبۇزاردنەکانى داھاتوو ستراتيژىيەکەى لەسەر خزمەتگوزارىەکانى ھەلبۇزاردن دەبىت کە لەنێوان کوتلە سىياسىەکاندا بەک کاندید دەبىت بۇ ھەر ناوچەبەک بۇ ئەو ھى ئەو کاندیدە کار نەکاتە سەر ژمارەى دەنگەکان.

|| کوتلە سىياسىە کارىگەرەکان لە شانۆى سىياسىدا جۆلەبەكى بەھىزيان کرد لە پىناو دابەشکردنى ئەم بازنانەى ھەلبۇزاردن بە پى سەنتەرى ھىزى کەسايەتەکانى ئەم کوتلە سىياسىانە و، لە راستىشدا ئەم بازنانەى ھەلبۇزاردن بەپى وىستى ئەم سىياسىە کارىگەرەنە || دابەشکراوه، وەکو سائىروون، تەقەدوم، فەتخ، نەواب. زۆربەى پارىزگاگانى عىراق دابەشکراون بۇ ۳ بازنە و ھەشە بۇ ۵ بازنەو وە زياتر دابەشکراوه.

دووھەم: رىگەى ئاشکرا

دواى ئەو ھى بازنەکانى ھەلبۇزاردن لە ھەموو پارىزگاگان ديارىکران، پارت وکوتلەکان دەستيان بە جوولە کرد بۇ دروستکردنى ھاوپەيمانیيەتى نوپى قوناخەکە بەئامانجى بەدەستھىنانى کورسىى پەرلەمان.

|| ئەم ھاوپەيمانیيەکانە گریدراون بە ھەلبۇزاردنەکان و زووش دەردەکەوتىت کە دواى ھەلبۇزاردنەکان و ئەو کاتەى بەرەو دروستکردنى رىکەوتنى نوپى بۇ پىکھىنانى حکومەت ھەنگاودەنن دەپووگىنەو.

لە پارىزگاى سەلحەدىن كىپرکى لە کوتلەو حزبکەو ھەلبۇزاردن بۇ بەکى تر دەگۆرپىت، لە سالانى ۲۰۰۸ بۇ ۲۰۱۹ بە تەواوتى پارىزگاى لەژىر ھەيمەتەى بەک لایەن بوو "لایەنى پەرلەمانتار ئەحمەد عەبدوڵا عەبەد" ئەبو مازن ئەم ھەيمەتەيش بەرھەم وکارىگەرى لەسەر دابەشکردنى بازنەکانى ھەلبۇزاردن ھەبوو کە سەلحەدىن بۇ ۳ بازنە دابەشکراوه.

سنووری بازنه: باکووری قهزای بیجی، باشووری قهزای بهلهد، رۆژهه‌لانی بهرزاییه‌کانی همرین کهرکوک و رۆژئاوای سهرسارو سه‌حرا که چوار کورسیه، ۳ پیاو و بهک کۆتا بۆ ژنان.

ئهم ناوچانه‌ش له خۆده‌گریت:

تکریت ۹۰۳۰۰ ده‌نگدهر

سامه‌را ۱۵۶۱۰۲ ده‌نگدهر

ئیسحاقی ۲۶۹۳۷ ده‌نگدهر

ئهلدۆرا ۲۵۹۵۱ ده‌نگدهر

ئهم بازنه‌یه هاوپه‌یمانی‌تی تازهو کاندیدی سهربه‌خۆی تیدا‌یه. دیارترین هاوپه‌یمانی‌تیه‌کان " نه‌قه‌دوم، عه‌زم، پارته تشرینی‌یه‌کان" نازل ئه‌خز هه‌قی"ن. هاوپه‌یمانی‌تی ته‌قه‌دوم له‌م بازنه‌یه‌دا سن کاندیدی هه‌یه، دوو پیاوو ژنی‌ک. به‌لام هاوپه‌یمانی‌تی عه‌زم به‌ش و قورسای گه‌وره‌تری له‌نیوکاندیده‌کاندا که زیاتر سیاسی و ئه‌ندام په‌رله‌مانن هه‌یه. هاوپه‌یمانی‌تی جه‌ماوه‌ره‌که‌مان شوناسمانه به بهک کاندید دابه‌زیوو هه‌ویش جیگری به‌که‌می پارێزگی سه‌ل‌احه‌دینه له هه‌مان کاتیشدا کێپرکی پارته بچووکه‌کانی وه‌کو " پارتی مه‌ده‌نی، ته‌جه‌موعی عێراقی نوێ، په‌یمانی عێراقی" هه‌یه. سه‌باره‌ت به کاندیده سهربه‌خۆکانیش له‌م بازنه‌یه‌دا دیارترینیان تارق فه‌ده که زۆر لێی رازین و کێپرکی هه‌موو کاندیده‌کانی بازنه‌که ده‌کات.

||

|| ۲-به‌له‌د

سنووری بازنه: باکووری ناحیه‌ی ئیسحاقی، باشووری ئه‌لعه‌بایجی، حه‌زام به‌غداد، رۆژهه‌لانی دیاله‌وکه‌رکوک، رۆژئاوای ئه‌نبار. ئه‌مه‌ش چوار کورسیه، ۳ پیاوو ژنی‌ک و ئهم ناوچانه‌ش له خۆده‌گریت:

به‌له‌د ۶۸۳۰۴ ده‌نگدهر

یه‌سرب ۲۹۷۵۳ ده‌نگدهر

دوجه‌یل ۵۶۱۳۴ ده‌نگدهر

ئهلدۆر ۱۶۶۴۵ ده‌نگدهر

زلوعیه ۳۱۴۵۸ ده‌نگدهر

تووزخورمانوو ۱۱۴۴۵۵ ده‌نگدهر

له‌م بازنه‌یه‌دا هاوپه‌یمانی‌تی عه‌زم کێپرکی ده‌کات و ئه‌مه‌ش به‌که‌سایه‌تی سیاسی که به‌شێوه‌یه‌کی مامناوه‌ند جه‌ماوه‌ریان هه‌یه، به‌لام هاوپه‌یمانی‌تی ته‌قه‌دوم له‌ناوکێپرکی ئهم بازنه‌یه‌دا به‌که‌سایه‌تی به‌هێز که ئه‌ویش پارێزگاری سه‌ل‌احه‌دینه " عه‌مار ئه‌لجه‌بر" کێپرکی ده‌کات. کێپرکی که له‌سه‌ر که‌سایه‌تی پارێزگار و کاندیدی تر که جه‌ماوه‌ری مامناوه‌ندی هه‌یه چر بۆته‌وه. پارتی دیموکراتی کوردستانیش کاندیدی هه‌یه، هاوپه‌یمانی کوردستان دوو کاندید، به‌ره‌ی تورکمانی به‌گرتوو به‌ک کاندید، ده‌وله‌تی یاساو هاوپه‌یمانی نه‌سریش هه‌ریه‌که‌و کاندیدی‌کیان هه‌یه.

|| به‌لام هه‌رچی هاوپه‌یمانی فه‌تحه به‌که‌سایه‌تی سیاسی که قورسای مه‌زه‌به‌ی هه‌یه کێپرکی ده‌کات له‌گه‌ل که‌سایه‌تی ناوپه‌رله‌مانیش. کوله‌ی سه‌دریش به‌ک کاندیدی هه‌یه، دوو کاندیدی سهربه‌خۆش هه‌ن وه‌کو که‌سایه‌تی شیخ عه‌ممار حیکمه‌ت ئه‌لبه‌داوی جیگری دووه‌می پارێزگای سه‌ل‌احه‌دین|| که قورسایه‌کی جه‌ماوه‌ری هه‌یه به‌هۆی ئه‌وه‌ی که خوشکه‌زای سه‌رۆکوه‌زیران کازمیه. چه‌ند پارتنیکی بچووکیش وه‌کو هاوپه‌یمانی نه‌ه‌جی نیشتمانی، بزوتنه‌وه‌ی وه‌فای نیشتمانی، هاوپه‌یمانی جه‌ماوه‌ره‌که‌مان شوناسمانه کاندیدیان هه‌یه.

سنووری بازنه: باکووری گه یاره ی نهینهوا، باشووری قهزای تکریت، رۆژهه لاتی بهرزاییه کانی هه مرین و کهرکوک، رۆژئاوای دهشتی ئه نبار. ئه مه ش چوار کورسیه، سێ پیاو و ژنیک و ئه م ناوچانه ش له خۆده گریت:

شەرگات ۱۱۵۵۵۸ دهنگدهر

بجی ۱۱۹۹۹۷ دهنگدهر

ئه لعه له م ۵۰۰۰۰ دهنگده

بزووتنه وهی وهی یه ک کانیدی هه یه و به یه کیک له پارتیه تازه دروستبووه کان داده نریت، پارتی خه لکی شەرگات سێ کانیدی هه یه دوو پیاو و ژنیک، ئه م پارتیه ش به پارتیکی لۆکالی قهزاکه داده نریت.

هاوپه یمانی جه ماوه ره که مان شوناسمانه به سه رۆکایه تی ئه حمده ئه لجه بووری (ئه بو مازن) که ۴ کانیدی هه یه له نیویشیاندا سه رۆکی هاوپه یمانیه که دوا ی ئه وهی که برپاری تانه لیدانیک له دادگا له به رژه وهندی ئه و ده رچوو. هاوپه یمانی عه زمیه ش چوو ته ناوکیپرکیکه وه به که سایه تی سیاسی له نیویشیاندا ئه ندامانی په رله مانی عیراق و سیاسی لۆکالی. پرۆژه ی نیشتمانی ش به سه رۆکایه تی جه مال زاری یه ک کانیدی هه یه، ته قه دومیه ش دووکانیدی هه ن، ژن و پیاویک.

له دوا جاردا ئه وهی ده مینێته وه میزاجی ده نگدهری عیراقیه و ئه نجامه کان گریدراون به ئاستی توانای حکومه تی عیراقی له دابینکردنی ژینگه یه کی ئارام و پاک دوور له چه کی به ره لآ و پاره ی دزراو. وه ههروه ها ده که ویته سه ر ئاستی وه لآمی کۆمه لگه ی نیوده وه له تی له دابینکردنی دۆخیک که له رینگه ی سه ره رشتیکردن و چاودیریکردنه وه ته زویر پووچه ل بکاته وه.